

№8 Дәріс. Python бағдарламалау тілі және Pandas кітапханасы

Дәріскер: Даркенбаев Д.К. PhD, қауымдастырылған
профессор

Пәннің мақсаты

Студенттерді Python
бағдарламалау тілі
негіздерімен және Pandas
кітапханасын қолданып
деректерді өңдеу, талдау
дағдыларымен таныстыру.

Курсты меңгеру нәтижесінде студенттер деректерді жүктеу, тазалау, түрлендіру, агрегаттау, талдау және визуализациялау операцияларын орындай алады.

Кілт сөздер

Python

Pandas

NumPy

DataFrame

Series

деректерді талдау

деректерді жүктеу

индекстеу

фильтрация

агрегаттау

визуализация

Jupyter Notebook

Дәріс жоспары

01

Кіріспе

- Python тілінің деректер ғылымындағы рөлі
- Pandas кітапханасының маңыздылығы

03

NumPy кітапханасына қысқаша шолу

- NumPy массивтері
- Векторлық операциялар

05

Pandas көмегімен деректерді визуализациялау

- Matplotlib/Seaborn пайдалану

02

Python бағдарламалау тілі туралы жалпы түсінік

- Негізгі синтаксис
- Айнымалылар, деректер типтері
- Тізімдер, кортеждер, сөздіктер
- Циклдер және шарттар

04

Pandas кітапханасы

- Series және DataFrame құрылымы
- Деректерді импорттау және экспорттау (CSV, Excel)
- Индекстеу және фильтрация
- Деректерді тазалау (жоғалған мәндер, дубльдер)
- Топтау және агрегаттау

06

Қорытынды

Кіріспе

Қазіргі цифрлық дәуірде ақпараттың көлемі бұрын-соңды болмаған деңгейге жетті. Күн сайын миллиардтаған құрылғылар мен қызметтер жаңа деректер ағындарын қалыптастырып жатыр. Осындай үлкен көлемді деректерден қажетті ақпаратты бөліп алу, талдау және дұрыс шешімдер қабылдау тек заманауи құралдардың көмегімен жүзеге асырылады.

Солардың ішінде **Python бағдарламалау тілі мен Pandas кітапханасы** деректерді өңдеудің ең қуатты және тиімді құралдары ретінде кеңінен қолданылады.

Python қарапайым синтаксисімен, модульдік құрылымымен және ғылыми бағдарламалау саласында кеңінен таралған кітапханаларымен ерекшеленеді. NumPy, Pandas, Matplotlib, SciPy, Scikit-learn секілді кітапханалардың болуы Python тілін деректер ғылымы, жасанды интеллект, машиналық оқыту, статистикалық талдау және веб-разработка салаларында жетекші құралға айналдырды.

Pandas кітапханасы деректерді құрылымдық форматта сақтауға, өңдеуге және талдауға арналған. Ол деректерді жүктеуді, тазалауды, фильтрациялауды, топтастыруды, статистикалық талдауды және визуализациялауды айтарлықтай жеңілдетеді. Pandas көмегімен күрделі аналитикалық есептерді қысқа және түсінікті код арқылы шешуге болады.

Бұл дәрісте біз Python тілінің негізгі мүмкіндіктерін қарап, Pandas кітапханасының негізгі құрылымдарын — Series және DataFrame форматтарын, сондай-ақ деректерді жүктеу, өңдеу, агрегаттау және визуализациялау әдістерін меңгереміз. Курсты меңгеру нәтижесінде студенттер нақты деректермен жұмыс істеуге, аналитикалық есептерді орындауға және алынған нәтижелер бойынша тұжырым жасауға қабілетті болады.

1. Python бағдарламалау тілі

Python ерекшеліктері

- Ашық бастапқы код
- Оқу жеңілдігі
- Ғылыми есептеулерге қолайлы
- Көп кітапханалар (NumPy, Pandas, Matplotlib, TensorFlow, Scikit-learn)

Негізгі синтаксис мысалы

Тізімдер және цикл

Python тілінде тізімдер мен циклдер деректерді өңдеудің негізгі құралдары болып табылады. Тізімдер бірнеше элементтерді бір айнымалыда сақтауға мүмкіндік береді, ал циклдер осы элементтерді қайталап өңдеуге көмектеседі.

1. NumPy кітапханасы

NumPy — көпөлшемді массивтермен жылдам жұмыс істеуге арналған Python кітапханасы.

Массивтермен жұмыс

NumPy массивтері Python тізімдеріне қарағанда әлдеқайда жылдам және тиімді

Векторлық операциялар

Математикалық операцияларды бүкіл массивке бір уақытта қолдануға болады

Ғылыми есептеулер

Статистика, сызықтық алгебра және басқа математикалық операциялар үшін қолайлы

1. Pandas кітапханасы

Series және DataFrame

Series

Series — бір өлшемді индекстелген массив. Ол бір бағанды деректерді сақтау үшін қолданылады.

❏ Series құрылымы индекс пен мәндерден тұрады

DataFrame

DataFrame — екі өлшемді кесте форматындағы деректер құрылымы. Ол бірнеше бағандардан және жолдардан тұрады.

❏ DataFrame — Pandas-тың негізгі құрылымы

Деректерді өңдеу операциялары

Деректерді оқу

CSV, Excel файлдарынан деректерді жүктеу

Фильтрация

Қажетті деректерді іріктеп алу

Жоғалған деректерді толтыру

Бос мәндерді өңдеу және толтыру

Топтау

Деректерді топтастырып агрегаттау

Pandas кітапханасы деректерді оқу, фильтрация, жоғалған мәндерді өңдеу және топтау сияқты операцияларды тиімді орындауға мүмкіндік береді. Бұл операциялар деректерді талдаудың негізгі кезеңдері болып табылады.

Қорытынды

Сонымен, **Python бағдарламалау тілі мен Pandas кітапханасы** қазіргі деректер талдау экожүйесінің негізгі құралдары болып табылады. Python-ның икемділігі, қарапайымдылығы және кең экожүйесі деректерді өңдеу процесін оңтайландырады. Ал Pandas деректерді кестелік форматта ұйымдастыруға, оларды тиімді өңдеуге және талдауға мүмкіндік береді.

Pandas арқылы біз:

- ✓ деректерді жүктеуді, түрлендіруді және тазалауды,
- ✓ топтастыру және агрегаттау операцияларын орындауды,
- ✓ статистикалық талдаулар жүргізуді,
- ✓ визуализация жасауды үйренеміз.

Бұл мүмкіндіктер Pandas-ты бизнес аналитикасы, қаржы, медицина, маркетинг, ғылым, өндіріс, банк жүйесі және жасанды интеллект жүйелерінде әмбебап құралға айналдырады.

Деректермен жұмыс істеу дағдылары — бүгінгі еңбек нарығындағы ең қажетті қабілеттердің бірі. Сондықтан Python мен Pandas-ты терең меңгеру болашақта кәсіби өсуге және бәсекеге қабілетті маман атануға зор мүмкіндік береді.

Болашақта бұл білімді:

- Big Data платформалары (Spark, Hadoop),
- Машиналық оқыту кітапханалары (Sklearn, TensorFlow, PyTorch),
- SQL және NoSQL деректер базалары,
- Stream-processing жүйелері (Kafka, Flink)

сияқты құралдармен бірге қолдану арқылы кеңейтуге болады.

Осылайша **Python және Pandas — деректер саласына алғашқы және өте маңызды қадам** болып табылады. Деректерді талдау мәдениетін қалыптастыру, ақпаратты дұрыс түсініп, саналы шешім қабылдай білу — заманауи IT-мамандардың басты дағдыларының бірі.

Бақылау сұрақтары

1. Python тілінің негізгі артықшылықтары қандай?
2. Pandas кітапханасы қандай міндеттерді орындайды?
3. DataFrame және Series дегеніміз не?
4. Pandas кітапханасында деректерді жүктеу қандай функциямен орындалады?
5. Жоғалған деректерді өңдеу әдістерін атаңыз.
6. NumPy мен Pandas кітапханасының айырмашылығы неде?
7. Деректерді топтау қалай жүзеге асады?

Пайдаланылған әдебиеттер

1

Wes McKinney — Python for Data Analysis, O'Reilly, 2022

2

Jake VanderPlas — Python Data Science Handbook, 2nd Ed., 2023

3

Aurélien Géron — Hands-On Machine Learning with Scikit-Learn, Keras & TensorFlow, 2022

4

Allen B. Downey — Think Python, O'Reilly, 2016

Орысша/Қазақша материалдар:

- <https://pythonworld.ru>
- <https://python.org>
- Pandas ресми құжаты: <https://pandas.pydata.org>